

Chrystus razem z Ojcem ześle na ochrzczonych w czasie liturgii tego sakramentu” (s. 64). Zwraca tutaj uwagę na dzień skupienia dla kandydatów, świadków i rodziców, a także na praktykowaną w wielu diecezjach nowennę do Ducha Świętego oraz sugeruje strukturę jej celebracji. Osobną uwagę autor poświęca dorosłym, którzy najczęściej przygotowują się do bierzmowania przed zawarciem sakramentu małżeństwa. Podaje również program rocznego przygotowania do bierzmowania w diecezji lubelskiej. Dostrzegając trudny problem formacji po bierzmowaniu, sugeruje, w jaki sposób można wykorzystać celebacje roku liturgicznego, a także grupy nieformalne dla dalszej formacji nowobierzmowanych. Czwarty rozdział zawiera informacje na temat liturgii bierzmowania w czasie Mszy św., poza Mszą św. oraz w pozostałych sytuacjach, jak np. bierzmowanie udzielane przez wielu szafarzy, w niebezpieczeństwie śmierci, czy w Wigilię Paschalną. Dostrzegając pewne nieprawidłowości, autor zwraca uwagę, iż nie ma uzasadnienia dość częsta praktyka, że wszyscy obecni na liturgii prezbiterzy wkładają ręce na kandydatów do bierzmowania w czasie modlitwy o Ducha Świętego. Nad osobą bierzmowaną „ręce wyciągają jedynie prezbiterzy, którzy towarzyszą biskupowi w udzielaniu bierzmowania, a nie wszyscy prezbiterzy obecni w czasie celebracji” (s. 90).

Godne uwagi jest również zamieszczenie w aneksie następujących dodatków: deklaracji kandydata o przystąpieniu do grupy formacyjnej w parafii przed przystąpieniem do bierzmowania; obrzędu włączenia kandydatów do grupy formacyjnej przygotowującej do sakramentu bierzmowania we wspólnocie parafialnej; formularza prośby do biskupa o udzielenie sakramentu bierzmowania, obrzędu przyjęcia prośby o udzielenie sakramentu bierzmowania. Zamieszczona na końcu bibliografia w języku polskim stanowi praktyczną pomoc dla chcących pogłębić omawiane zagadnienia.

Ks. Bogdan Biela

OMÓWIENIA DOKUMENTÓW KOŚCIOŁA

Kardynał Francis Arinze (prefekt Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów), List do inicjatorów Drogi Neokatechumenalnej nt. celebracji Eucharystii.

Po zatwierdzeniu przez Komisję złożoną z przedstawicieli czterech Kongregacji (Nauki Wiary, ds. Duchowieństwa ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Wychowania Katolickiego) oraz Rady ds. Świeckich metody i Statutu, członkowie Drogi Neokatechumenalnej otrzymali 1 grudnia 2005 roku dokument dotyczący

celebracji Eucharystii we wspólnotach neokatechumenalnych, jakim był list kardynała Francisca Arinze, skierowany bezpośrednio do inicjatorów Drogi Neokatechumenalnej, tj. do Kiko Arguello, Carmen Hernandez i ks. Mario Pezzi. List ten nawiązuje do ich spotkania z papieżem Benedyktem XVI, które odbyło się 11 listopada 2005 roku w Watykanie.

List prefekta Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów składa się z sześciu punktów, dotyczących niektórych praktyk, stosowanych we wspólnotach neokatechumenalnych. Na początku dokument stwierdza, iż podczas celebracji eucharystycznej Droga Neokatechumenalna ma korzystać z ksiąg liturgicznych zatwierdzonych przez Kościół, nie ujmując i nie dodając do nich niczego nowego. Pierwszy punkt listu przypomina, że niedziela jest dniem Pańskim, dlatego też Droga Neokatechumenalna musi pozostawać w dialogu z biskupem diecezjalnym, by było jasne, że wspólnota Drogi wcielona jest w parafię – także w kontekście celebracji liturgicznych. W związku z tym, przynajmniej w jedną niedzielę w miesiącu, wspólnoty Drogi Neokatechumenalnej muszą uczestniczyć w Mszy św. parafialnej. Drugi punkt dotyczy komentarzy wygłaszanych przed czytaniem. Należy przestrzegać tego, co jest napisane we Wprowadzeniu Ogólnym do Mszału Rzymskiego (nr 105 i 128) oraz we Wprowadzeniu do lekcjonarza (nr 15, 19, 38, 42). Zadaniem komentatora jest za pomocą objaśnień i pouczeń wprowadzać wiernych w liturgię i przygotowywać ich do lepszego jej zrozumienia. W związku z tym, uwagi podawane przez komentatora powinny być starannie przygotowane, zwięzłe i jasne.

W trzecim punkcie poruszona jest sprawa homilii, która ze swej natury zarezerwowana jest dla kapłana lub diakona (por. KPK, kan. 767 § 1). Co do okazjonalnego dołączania świadectw ze strony wiernych świeckich, list odwołuje się do instrukcji *Ecclesiae de mysterio*, która została zatwierdzona „na zasadzie wyjątku” przez Jana Pawła II i opublikowana 15 sierpnia 1997 roku. Instrukcja ta stwierdza w artykule 3, że

jest dozwolone, aby była krótka nauka pomagająca lepiej wyjaśnić sprawowaną liturgię, a nawet w wyjątkowych okolicznościach parę świadectw, o ile te mieszczą się w normach liturgicznych, przy okazji liturgii eucharystycznych sprawowanych w szczególne dni (dla seminarzystów, chorych, etc.), i uważa się je za prawdziwie pomocne jako ilustracja zwykłej homilii wygłaszanej przez celebransa. Te nauki i świadectwa nie mogą przyjmować cech, które mogłyby sprawić iż zostaną one pomylone z homilią (§ 2).

Ponadto „możliwość »dialogu« podczas homilii (por. *Dyrektorium o Mszach z udziałem dzieci*, nr 4) może być przez celebransa używana okazyjnie i z roztropnością jako sposób wykładu, który nie przerzuca służby nauczania na innych” (§ 3; por. *Redemptionis sacramentum*, nr 74).

Punkt czwarty odnosi się do przekazywania znaku pokoju. Drodze Neokatechumenalnej udziela się pozwolenia, aby kontynuować indult już wcześniej udzielony. W punkcie piątym z kolei udziela się Drodze okresu przejściowego, nie przekraczającego dwóch lat, na uporządkowanie kwestii przyjmowania Komunii św. We wspólnotach neokatechumenalnych rozpowszechniony jest bowiem zwyczaj przyjmowania Komunii św. w postawie siedzącej, przy stole nakrytym obrusem i umieszczonym w centrum kościoła. Oznacza to, że Droga Neokatechumenalna musi się dostosować do sposobu rozdzielania Ciała i Krwi Pańskiej, opisanego w księgach liturgicznych. W ostatnim punkcie zaleca się, by Droga Neokatechumenalna wykorzystywała podczas celebracji wszystkie (nie tylko drugą) Modlitwy Eucharystyczne, zawartę w Mszału Rzymskim. List zakończony jest stwierdzeniem, iż Pan poprzez rozległą działalność Drogi Neokatechumenalnej udzielił Kościołowi wielu łask.

List kardynała Francisca Arinze, mimo iż niezbyt obszerny, jest jednak niezwykle ważny dla rozwoju Drogi Neokatechumenalnej. Na pierwszy rzut oka może się wydawać, iż stawia on przed Drogą pewne ograniczenia. Być może dotyczą one niektórych wspólnot, które nie stosują się do przepisów liturgicznych. Generalnie jednak wpisuje się on w kolejny etap zatwierdzania przez Kościół Drogi Neokatechumenalnej, tym razem w zakresie stosowanej praktyki liturgicznej. Do tej pory bowiem uczestnicy Drogi korzystali jedynie z ustnego pozwolenia Stolicy Apostolskiej. Warto choćby zwrócić uwagę na fakt, iż bodajże po raz pierwszy zostały przez Stolicę Apostolską przyjęte zmiany, praktykowane w sposobie celebrowania Eucharystii jako zgodne z prawem adaptacji. List kardynała Arinze akceptuje na przykład zasadę, że wspólnoty neokatechumenalne mają specjalną celebrację w sobotę wieczorem. Aby docenić znaczenie tej zgody, trzeba pamiętać, że wielu sprzeciwia się tej praktyce, uważając ją za elitarną i wprowadzającą podział. Na marginesie warto podkreślić, iż wymóg uczestniczenia raz w miesiącu w celebracjach ogólnoparafialnych jest często już realizowany, w kontekście zwłaszcza obchodzonych uroczystości kościelnych.

List cytuje także artykuł z Mszału, który dotyczy wprowadzeń do czytań mszalnych, zmieniając go z praktyki nadzwyczajnej na praktykę zwyczajną. Również tzw. „echo słowa” przed homilią, czyli krótkie świadectwo członków wspólnoty na temat tego, jak odczytują słowo Boże w odniesieniu do swojej sytuacji życiowej, zostało potwierdzone. Ponieważ chodzi o coś zupełnie nowego w Kościele, list wyjaśnia niektóre ogólne wskazania. Omawiany list pozwala także, aby znak pokoju był przekazywany przed obrzędem przygotowania darów. Aby zrozumieć wagę tego zezwolenia, wystarczy przypomnieć, iż zaledwie kilka tygodni przed wystosowaniem listu, prefekt Kongregacji wyjaśniał uczestnikom synodu na temat Eucharystii, że nikt nie jest upoważniony do zmiany w sposobie przekazywania znaku pokoju. Niektóre bowiem Konferencje Biskupów zwróciły się z prośbą

o wprowadzenie takich zmian, ale nie wyrażono na nie zgody. I wreszcie, sposób udzielania Komunii św. jest dozwolony, *ad experimentum*, na okres dwóch lat. To z kolei pokazuje, że nie chodzi o jakąś praktykę wypływającą z braku czci, ale o wspomnienie współczesnego człowieka w głębszym otwarciu się na łaski płynące z Eucharystii. Warto w tym kontekście odwołać się do Statutu Drogi Neokatechumenalnej, w którym jest napisane, iż ostateczne jego zatwierdzenie nastąpi po zakończeniu okresu *ad experimentum*. Wtedy przedstawiciele wspomnianych Kongregacji ponownie zbiorą się, aby przeprowadzić weryfikację koniecznych dostosowań¹.

Podczas ostatniego Światowego Dnia Młodzieży w Kolonii, papież Benedykt XVI zwrócił uwagę biskupom niemieckim, że

większość ludności nie jest ochrzczona i nie ma żadnego kontaktu z Kościołem, a co więcej nie zna absolutnie ani Chrystusa, ani Kościoła. Staliśmy się krajem misyjnym. W całej Europie, jak we Francji, w Hiszpanii i w innych miejscach, musimy poważnie zastanowić się nad sposobem, w jaki można by dziś prowadzić prawdziwą ewangelizację, nie tylko nową ewangelizację, ale coraz częściej autentyczną pierwszą ewangelizację. Istnieje nowe pogaństwo i nie wystarczy starać się utrzymać wspólnotę wierzącą, pomimo, iż jest to bardzo ważne [...]. Myślę, że wszyscy razem musimy starać się odkryć nowe sposoby niesienia Ewangelii współczesnemu światu, na nowo głosić Chrystusa i umacniać wiarę”².

Od kilkudziesięciu lat w to dzieło odkrywania nowych sposobów ewangelizacji wpisuje się Droga Neokatechumenalna, która została uznana przez Jana Pawła II za pozycję ważną dla współczesnego społeczeństwa i naszych czasów, *itinerarium* formacji chrześcijańskiej³. Również Benedykt XVI, przyjmując 11 listopada 2005 roku w Watykanie inicjatorów Drogi, potwierdził osobiście swoje poparcie dla niej oraz wyraził radość z powodu wielkich owoców, jakie przynosi ona Kościołowi⁴.

W społeczeństwie, które jest coraz bardziej zsekularyzowane, indywidualistyczne i anonimowe, Droga Neokatechumenalna oferuje parafii środowisko, w którym osoby ochrzczone albo nieochrzczone, mogą wejść na drogę wiary. Wielką rolę w tym dziele mają do spełnienia celebracje liturgiczne w małych grupach. Stwarzają one bowiem odpowiednie środowisko do przyjęcia tych, którzy się oddalili od wiary i Kościoła. Wskazówki Stolicy Apostolskiej są ważnym krokiem w procesie budowania w parafii środowiska żywej wiary. Formacja bowiem

¹ Por. *Droga Neokatechumenalna przyjmuje wskazówki Stolicy Apostolskiej. Wywiad z Giuseppe Gennarini odpowiedzialnym za Drogę Neokatechumenalną w Stanach Zjednoczonych*, „Wiadomości KAI” 2006, nr 2, s. 24, 25.

² Tamże.

³ Por. A. Petrowa-Wasilewicz, *Leksykon ruchów i stowarzyszeń w Kościele*, Warszawa 2000, s. 19.

⁴ Por. *Droga Neokatechumenalna przyjmuje wskazówki...*, s. 24.

wspólnoty, która nie ma korzeni w odpowiednio celebrowanej Eucharystii, nie jest autentyczna. 12 stycznia 2006 roku, w czasie specjalnej audiencji w Watykanie, dwieście rodzin neokatechumenalnych otrzymało z rąk Benedykta XVI krzyże, które będą im towarzyszyć na misjach. W czasie spotkania papież nawiązując do ogłoszonego listu powiedział:

Jestem pewien, że będziecie skrupulatnie przestrzegać tych przepisów, które nawiązują do tego, co przewidują przyjęte przez Kościół księgi liturgiczne. Wiernie stosując się do każdej dyrektywy Kościoła, przyczyniacie się do większej jeszcze skuteczności waszego apostołatu w pełnej jedności z papieżem i pasterzami wszystkich diecezji”⁵.

Ks. Bogdan Biela

⁵ *Krzyże misyjne dla rodzin Neokatechumenatu*, „Wiadomości KAI” 2006, nr 3, s. 3.